

De Europese Unie Besluitvorming

■ Evolutie van het besluitvormingsproces

► Van intergouvernementele besluitvorming naar communautaire besluitvorming

Het Europees integratieproces wordt beheerst door twee dimensies in de besluitvorming: enerzijds **de intergouvernementele dimensie** (beslissing in de Raad van Ministers en bij eenparigheid door alle lidstaten) en anderzijds **de communautaire dimensie** (de beslissingen worden genomen door de eigen Europese instellingen: Commissie; Raad en Europees parlement, die samen de wetgevende macht vormen, het zgn. Bundesratmodel).

Er is, doorheen het hele integratieproces een **evolutie merkbaar van louter intergouvernementele besluitvorming naar communautaire besluitvorming**.

► Evolutie naar gekwalificeerde besluitvorming

Bovenvermelde evolutie gaat gepaard met een evolutie in de stemprocedure in de Raad (van vetorecht naar gekwalificeerde meerderheid).

Elke lidstaat heeft een aantal stemmen (+/- in verhouding tot het bevolkingsaantal: bvb grote landen zoals Duitsland 29; kleinere landen zoals België 12). Een voorstel is aangenomen wanneer er een dubbele meerderheid is (vanaf november 2014): het aantal stemmen in de Raad moet 55 % bedragen en de betrokken lidstaten (minimum 15) moeten minstens 65 % van de bevolking vertegenwoordigen.

► Communautarisering van de beleidsdomeinen

In steeds meer beleidsdomeinen wordt beslist overeenkomstig de communautaire besluitvormingsprocedure. Beleidsdomeinen die vroeger – voor het Verdrag van Lissabon (2009) – nog tot het privilege van de lidstaten behoorden (en dus overwegend intergouvernementeel waren), worden nu

voorwerp van de communautaire besluitvorming (o.m. aspecten van justitie en politiecoöperatie).

Het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid blijft vooralsnog grotendeels intergouvernementeel (eenparigheid van stemmen in de Raad).

Ook de recente maatregelen genomen ter bestrijding van de financiële crisis zijn deels genomen op intergouvernementele basis.

■ Huidige wetgevingsprocedures

Sedert het Verdrag van Lissabon worden nog slechts twee wetgevingsprocedures onderscheiden:

• De gewone wetgevingsprocedure

Dit is de medebeslissingsprocedure, waarbij de Europese Commissie het initiatiefrecht uitoefent en de Raad en het EP samen de wetgevende macht vormen.

• De bijzondere wetgevingsprocedures

Deze worden, geval per geval, omschreven door het Verdrag. De Raad is hier vaak de enige wetgever. Het Europees parlement heeft doorgaans een raadplegingsfunctie of een goedkeuringsfunctie. Voorbeelden van dergelijke procedures zijn de raadplegingsprocedures van het EP, de instemmingsprocedure van het EP (n.a.v. toetredingsverdragen) en de begrotingsprocedure.

In de meeste van deze gevallen speelt de Raad de centrale rol en gaat het dus om een intergouvernementele procedure. Er bestaat ook een overbruggingsprocedure die het mogelijk maakt om, zonder een algemene verdragsherziening, over te stappen naar een gewone wetgevingsprocedure met gekwalificeerde meerderheid.

■ Instrumenten van wetgeving

▶ Verordening

Een verordening bindt alle lidstaten, is rechtstreeks van toepassing en moet niet eerst worden omgezet in nationale wetten.

▶ Richtlijn

Een Europese Richtlijn is bindend voor alle lidstaten, maar legt alleen de te bereiken doelstelling vast. De lidstaten kunnen zelf beslissen welke middelen ze zullen inzetten om het vooropgestelde doel te realiseren. Richtlijnen vergen dus een omzetting in nationale wetgeving.

▶ Besluit (voorheen Beschikking)

Een besluit is rechtstreeks toepasselijk en verbindend ten aanzien van de personen, ondernemingen, of lidstaten tot wie het gericht is.

▶ Aanbeveling

Aanbevelingen zijn niet bindend. Ze sporen lidstaten, of andere actoren (instellingen) aan tot een bepaald gedrag.

▶ Advies

Een advies is evenmin bindend. Het kan gericht zijn tot lidstaten, andere EU-instellingen of een andere groep van actoren.

■ Nieuwigheden in het besluitvormingsproces

Het verdrag van Lissabon (2009) heeft twee belangrijke nieuwigheden ingevoerd.

▶ Initiatiefrecht

Tot het Verdrag van Lissabon had de Europese Commissie de uitsluitende bevoegdheid om wetgevingsvoorstellen in te dienen bij de Raad en het EP.

Het Verdrag heeft nu ook een **burgerinitiatief** ingevoerd. Meer dan 1 miljoen burgers – uit ten minste 7 lidstaten – kunnen de Commissie verzoeken een wetgevingsinitiatief te nemen. Het eerste burgerinitiatief dat beantwoordde aan de vereiste voorwaarden is “Right2Water”. De Europese Commissie heeft het voorstel in overweging genomen, maar acht het niet nodig een nieuw wetgevingsvoorstel uit te werken op het vlak van het watervoorzieningsbeleid.

▶ Subsidiariteit

De nationale parlementen krijgen door het Verdrag van Lissabon een belangrijke rol. Zij kunnen nagaan of een wetgevingsvoorstel van de Europese Commissie wel beantwoordt aan het subsidiariteitsprincipe. Dit betekent dat de Europese Commissie maar een initiatief mag nemen als kan worden aangetoond dat een doel niet efficiënter op nationaal of regionaal niveau kan worden gerealiseerd.

Meer info: www.europa.eu.int